

Hivatali befolyás vásárlása vagy hivatali vesztegetés²

A korrupciós bűncselekmények elhatárolása, illetve halmazata sokszor különösen nehéz (és egyben érdekes) elméleti, illetve gyakorlati kérdéseket vet fel.³ Elsősorban természetesen a tankönyv és kommentárirodalom foglalkozik ezekkel, de azok megjelentek már monográfiákban,⁴ illetve önálló cikkekben⁵ is. Tanulmányomban ezen szerteágazó kérdéskör egyik aspektusát, a hivatali vesztegetés és a befolyás vásárlásának viszonyát vizsgálom, ami viszonylag új problematikája büntetőjogunknak. Míg ugyanis a hivatali vesztegetés büntetni rendelése komoly múltra tekinthet vissza, addig a befolyás vásárlása a legfiatalabb korrupciós bűncselekményünk. Az már az 1878. évi V. törvény alapján is büntetendő volt „a ki közhivatalnoknak, a végett, hogy ez kötelességét megszegje, ajándékot vagy jutalmat ad, vagy ígér”,⁶ ezzel szemben befolyás vásárlása elnevezésű tényállás csak 2012. január 1. napja óta szerepel a büntető kódexben.⁷

Tanulmányomban e két bűncselekmény elhatárolásával, illetve látszólagos vagy valóságos halmazatával foglalkozom. Ennek során a kapcsolódó döntések és dogmatikai tételek elemzése mellett kitérek azokra a jogtörténeti előzményekre, illetve nemzetközi jogi kötelezettségekre,⁸ amelyek a problematika megértéséhez ebben az esetben is feltétlenül szükségesek.

I. A befolyás vásárlásának megalkotása előtt

A 2012. január 1. napja előtti időszakban hivatali vesztegetésért volt büntetendő, „aki hivatalos személy működésével kapcsolatban, neki vagy reá tekintettel másnak jogtalan előnyt ad vagy ígér”.⁹ Befolyással üzérkedőként vonták felelősségre azt, „aki arra hivatkozással, hogy hivatalos személyt befolyásol, a maga vagy más részére jogtalan előnyt kér vagy elfogad”.¹⁰ Súlyosabban minősült a befolyással üzérkedés, ha annak elkövetője „azt

¹ PhD, tudományos főmunkatárs (MTA TK Jogtudományi Intézete), egyetemi docens (NKE RTK).

² Lezárva: 2015. december 6.

³ A vagyon elleni bűncselekményektől való elhatárolás különösen nehéz kérdésére utal Bócz Endre: Négy évtized az ügyészségen. Pályám emlékezete. Pallas, Budapest, 2010. 46. o.

⁴ Így pl. Wiener A. Imre: A hivatali büntettek. KJK, Budapest, 1972. 25-28. o.; Ambrus István: Egység és halmazat – régi dogmatikai kérdés, új megközelítésben. SZTE-ÁJTK, Szeged, 2014, 243. o.

⁵ Így pl. Tóth Mihály: A befolyással üzérkedés a vagyon elleni bűnözés, a korrupció és a lobbizás határán” In: Nagy Ferenc (szerk.): Bűnügyi mozaik: tanulmányok Vida Mihály 70. születésnapja tiszteletére. Pólay Elemér Alapítvány, Szeged, 2006. 191-203. o.; Pilisi Fanni: A hivatali visszaélés és a (kötelességszegéssel elkövetett) hivatali vesztegetés elhatárolása. Magyar Jog, 62. évf. (2015) 2. szám, 100-105. o.

⁶ 1878. évi IV. törvény 470. §.

⁷ Az e tényállásnak megfelelő magatartások büntetendőségére az ezt megelőző időszakban lásd a tanulmány I. címét.

⁸ A nemzetközi kötelezettségek és a Btk. kapcsolatára általában lásd Kara Ákos: Nemzetközi kötelezettségek, ajánlások és az új Btk. Jogtudományi Közlöny, LII. évf. (2015) 10. szám. A korábbi időszakból pedig Hollán Miklós A nemzetközi kapcsolatban elkövetett vesztegetésről – a Btk. legújabb módosítása kapcsán. Jogi Iránytű, 2011/2 szám (2011. július 20.), 40-43. o., Hollán Miklós: Nemzetközi kapcsolatban elkövetett vesztegetés a közszférán túl. Állam- és Jogtudomány, LIV. évf. (2014) 1. szám, 55-90. o., illetve Kis Norbert: A nemzetközi bűncselekmények hazai kodifikációja de lege ferenda. In: Ligeti Katalin (szerk.): Wiener A. Imre ünnepi kötet. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 2005. 363-393. o.

⁹ 1978. évi Btk. 253. § (1) bek.

¹⁰ 1978. évi Btk. 256. § (1) bek.

állítja, vagy azt a látszatot kelti, hogy hivatalos személyt megveszteget”.¹¹ A jogalkotó azonban ekkoriban külön tényállásban még nem rendelte büntetni annak a személynek a magatartását, aki hivatali befolyásra hivatkozó személynek jogtalan előnyt adott vagy ígért.¹²

A Legfelsőbb Bíróság BK 31. számú kollégiumi állásfoglalása (majd az ezt felváltó BKv 13. számú véleménye) szerint azonban „aki másnak vagyoni vagy nem vagyoni előnyt azért ad, hogy ügyének kedvező elintézése céljából azt az eljáró hivatalos személynek juttassa: hivatali vesztegetés ([az 1978. évi] Btk. 253. §) miatt vonható felelősségre, abban az esetben is, ha az előny átvevője csupán állította, illetve csupán azt a látszatot keltette, hogy hivatalos személyt fog megvesztegetni; s így az átvevő cselekménye a[z 1978. évi] Btk. 256. §-a (2) bekezdésének a) pontja szerint hivatali befolyással üzérkedés büntetettének minősül.” Amikor tehát „a befolyással üzérkedő »ügyfeléről« tényként az állapítható meg: az előnyt azért adta, hogy a befolyással üzérkedő megvesztegesse az ügyében eljáró hivatalos személyt [...] a[z 1978. évi] Btk. 253. §-a alapján vonható rendszerint felelősségre, míg a befolyással üzérkedő cselekménye a[z 1978. évi] Btk. 256. §-a (2) bekezdésének a) pontja szerint minősül”¹³

A Legfelsőbb Bíróság fenti értelmezése az akkori jogirodalom egyöntetű helyeslésével találkozott.¹⁴ Bócz külön is rámutatott arra, hogy az aktív hivatali vesztegetés akkor is megvalósult, ha a befolyással üzérkedőnek valójában nincs szándéka a hivatalos személyt megvesztegetni, sőt nem is ismeri azt, és az egész ügylet a részéről egy szélhámosság.¹⁵ Azonban az állásfoglalás (és a vélemény) alapulvételével a befolyással üzérkedő ügyfele nem minden esetben felelt aktív hivatali vesztegetésért. A vesztegetésnél ugyanis „az előnyt a (passzív) vesztegetőnek vagy rá tekintettel (mintegy helyette) másnak a passzív vesztegető ténykedéséért [...] nem pedig a passzív vesztegetővel szembeni befolyással rendelkező személynek befolyása érvényesítésért adják.”¹⁶ A hivatali vesztegetés tényállása tehát nem pusztán hivatalos személlyel kapcsolatos előnyt feltételezett, hanem egy ennél szűkebb fogalmat: a hivatalos személyre tekintettel adott (ígért) előnyt. Ha tehát az előnyt adó (ígérő) személy ismeretei szerint az előny még részben sem a hivatalos személy (hanem teljes egészében a befolyással üzérkedő) ténykedésének ellenértéke lenne, akkor az őt terhére hivatali vesztegetés nem állapítható meg.

---

¹¹ 1978. évi Btk. 256. § (2) bek. a) pont.

¹² Az ilyen személyek büntetőjogi felelősségére az akkoriban hatályos jog alapján lásd Hollán Miklós: A befolyással üzérkedő ügyfelének büntetendőségéről. In: Rácz Lajos (szerk.): *Magister Scientiae et Reipublicae*. Ünnepi tanulmányok Máthé Gábor tiszteletére 70. születésnapja alkalmából. Dialog Campus, Budapest, 2011. 39-50. o.

¹³ BK 31., illetve BKv 13.

¹⁴ Így pl. Vida Mihály: A közélet tisztasága elleni bűncselekmények, A nemzetközi közélet tisztasága elleni bűncselekmények. In: Nagy Ferenc (szerk.): A magyar büntetőjog különös része. Korona Kiadó, Budapest, 1999. 404-405. o.; Bócz Endre: Korrupciós bűncselekmények a magyar büntetőjogban. In: Kránitz Mariann (szerk.): Korrupció Magyarországon I. Budapest, Transparency International Magyarországi Tagozata Egyesület, 2000. 123. o.; Cserei Gyula: Ügyészégi megállapítások a korrupciós bűncselekmények nyomozási tapasztalataiból. In: Kránitz Mariann (szerk.): Korrupció Magyarországon I. Budapest, Transparency International Magyarországi Tagozata Egyesület, 2000. 144. o.; Sinku Pál: A közélet tisztasága elleni bűncselekmények. In: Büntetőjog Különös Rész. Ötödik, átdolgozott kiadás. HVG-ORAC, Budapest, 2005. 319. o.

¹⁵ Bócz: 2000: 123. o.

¹⁶ Bócz Endre: A közélet tisztasága elleni bűncselekmények újra kodifikálása. Büntetőjogi Kodifikáció, 4. évf. (2004) 4. szám, 41. o.

II. A befolyás vásárlásának büntetni rendelése

A következőkben részletesebben is bemutatom a befolyás vásárlásának kodifikációjához vezető folyamatot, mivel az számos fontos adalékot szolgáltat az aktív hivatali vesztegetéstől való elhatárolás kérdéséhez.

II.1. Az ET egyezmény

Az Európa Tanács korrupció elleni büntetőjogi egyezménye¹⁷ (továbbiakban ET egyezmény) szerint „mindegyik Szerződő Fél megteszi azokat a jogalkotási és egyéb intézkedéseket, amelyek ahhoz szükségesek, hogy – belső jogával összhangban – szándékos elkövetés esetén bűncselekménnyé nyilvánítsa, ha ellenszolgáltatásként jogtalan előnyt ígérnek, adnak vagy ajánlanak fel közvetlenül vagy közvetve olyan személynek, aki azt állítja vagy megerősíti, hogy képes jogtalan befolyást gyakorolni a [nemzeti, külföldi vagy nemzetközi közhivatalnok] döntéshozatalára, függetlenül attól, hogy az előnyt számára vagy másnak ígérnek, adják, illetőleg ajánlják fel; ugyanígy bűncselekménnyé nyilvánítsa az ellenszolgáltatásként járó ilyen előny kérését, elfogadását, valamint ígéretének vagy ajánlatának elfogadását; tekintet nélkül arra, hogy tényleg befolyást gyakorolt-e, illetőleg arra, hogy a feltételezett befolyás elérte-e a kívánt eredményt.”¹⁸

Az ET egyezmény fogalomhasználatában tehát a befolyással üzérkedés terminológia nemcsak azokra terjed ki, akik az előnyt kérik vagy elfogadják, hanem azokra is, akik az előnyt adják vagy ígérnek. Ennek megfelelően annak alkalmazásában elkülöníthető az aktív és a passzív befolyással üzérkedés fogalma.¹⁹

Az ET egyezményt a Magyar Köztársaság megerősítette, erről szóló okiratának letétbe helyezése az Európa Tanács Főtitkáránál 2000. november 22. napján megtörtént. Az egyezmény a Magyar Köztársaságra nézve 2002. július 1. napján lépett hatályba, azt a 2002. évi XLIX. törvény hirdette ki. Az ET egyezmény alapján nemcsak a passzív, hanem az aktív hivatali befolyással üzérkedés büntetni rendelése is hazánk kötelezettsége volt. A Magyar Köztársaság ugyanis – bár erre a 37. cikk alapján lehetőség lett volna – az egyezmény ratifikálásakor nem tett semmiféle fenntartást a 12. cikk vonatkozásában.

II.2. A kodifikációs albizottság 2004-es tervzete

Az új Btk. megalkotása során a korrupciós bűncselekményekkel foglalkozó albizottság már készített egy olyan tervezetet, amelyben szerepelt a befolyás vásárlására vonatkozó § is. A tervezett szabályozás szerint büntetendő lett volna, aki „másnak választás, kinevezés vagy szerződés alapján betöltött tisztségében, szolgálatában vagy ügykörében eljáró személy jogellenes befolyásolásáért jogtalan előnyt ad vagy ígér”. A bűncselekmény vétségnek minősült volna, és két évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel lett volna büntetendő. Minősített eset megvalósítása miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel rendelték volna büntetni azt, aki az előbbieken meghatározott

---

¹⁷ Criminal Law Convention on Corruption, 27 November 1999. Council of Europe. Vel, Guy de – Csonka, Peter: The Council of Europe Activities against Corruption. In: Cyrille Fijnaut – Leo Huberts (eds.) *Corruption, Integrity and Law Enforcement*. Kluwer, The Hague/London/Boston, 2002, 364., 368-380. o.; Salazar, Lorenzo: The Council of Europe Criminal Law Convention on Corruption. In: Anna Alvazzi del Frate – Pasqua Giovanni (eds.): *Responding to the Challenges of Corruption*, UNCRI/ISPAC/CNPDS, Roma/Milan, 2000. 221-234. o.

¹⁸ ET egyezmény 12. cikk.

¹⁹ Hazai jogunkban – amint majd látjuk – az előbbinek a befolyás vásárlása, míg utóbbinak a befolyással üzérkedés felel meg.

cselekményt hivatalos vagy egyébként önálló intézkedésre jogosult személy befolyásolása végett követi el.²⁰

A kodifikációs javaslat egyik szerzője Bócz Endre a kriminalizáció indokaként a Magyar Köztársaság által vállalt nemzetközi kötelezettséget nevezte meg. Megjegyezte azt is, hogy „egy ilyen büntetőjogi szabályozás ésszerűségén és célszerűségén jobb lett volna elgondolkozni a ratifikáció előtt.”²¹

II.3. A GRECO értékelése

Az ET keretében vállalt kötelezettségek ellenőrzésének III. körében a korrupció elleni államok csoportjának (*Group of States Against Corruption, GRECO*) értékelő csapata (*Evaluation Team*) megvizsgálta a Btk. befolyással üzérkedésre vonatkozó szabályozását is.

A közzétett jelentésből kitűnően az ellenőrzés során a magyar hivatalos álláspont az volt, hogy a Btk. nem tartalmaz ugyan külön rendelkezést az aktív befolyással üzérkedés büntetni rendelve vonatkozásában, de annak hatókörét a hivatalos személy megvesztegetésére vonatkozó rendelkezései teljes mértékben lefedik.²² A vesztegetésre vonatkozó rendelkezéseket ugyanis alkalmazni kell abban az esetben is, ha az előnyt a hivatalos személyre tekintettel egy másik személynek adják (ígérik). A kormányhivatalnokok által hivatkozott hazai kommentár szerint ugyanis a „hivatalos személyre tekintettel másnak jogtalan előnyt ad vagy ígér” megfogalmazás olyan személyre utal, aki – a hivatalos személyhez fűződő tényleges vagy állítólagos kapcsolatára tekintettel – képes lehet arra, hogy a hivatalos személy működését befolyásolja.²³ A jelentés azonban arra is utalt, hogy az MTA meghallgatott képviselője ellentétes véleményen volt, szerinte ugyanis a hazai szabályozás csak részben volt összhangban az egyezmény 12. cikkével.²⁴

A jelentés a hivatalos magyar álláspontot csak részben fogadta el. Elismerte, hogy az aktív befolyással üzérkedésre egyes esetekben lehet alkalmazni az aktív vesztegetésre vonatkozó rendelkezéseket is. Az értékelési csoport szerint azonban az 1978. évi Btk. 253. §-a nem vonatkozik az egyezmény 12. cikkében körülírt aktív befolyással üzérkedés minden formájára. Az egyezmény szerint ugyanis az aktív befolyással üzérkedés akkor is megvalósul, ha a passzív befolyással üzérkedő nem állítja, hogy a hivatalos személyt megvesztegeti, hiszen a döntéshozó hivatalos személyre gyakorolt (állított vagy tényleges) jogtalan befolyásolása nemcsak adott vagy ígért jogtalan előny lehet. Az ajánlás szerint biztosítani kell, hogy az aktív befolyással üzérkedésre vonatkozó magyar büntetőjogi szabályozás teljes mértékben megfeleljen az ET egyezmény 12. cikkében foglalt rendelkezéseknek.²⁵

---

²⁰ A fenti § egy olyan tervezett szabályozás része lett volna, amely a korrupciós bűncselekmények központi kategóriája a választás, kinevezés vagy szerződés alapján betöltött tisztségében, szolgálatában vagy ügykörében eljáró személy. Ebben a koncepcióban a hivatalos személyekkel kapcsolatos változatokat – vesztegetés és vesztegetés elfogadása esetén is – minősített esetként szabályozták volna. Vö. Bócz 2004: 34-42. o.

²¹ Bócz 2004: 41. o.

²² 1978. évi Btk. 253., illetve 258/B. §.

²³ Group Of States Against Corruption, Third Evaluation Round Evaluation Report on Hungary on Incriminations (ETS 173 and 191, GPC 2) (Theme I). Public Greco Eval III Rep (2009) 8E Theme I Adopted by GRECO at its 47th Plenary Meeting (Strasbourg, 7–11 June 2010). Strasbourg, 11 June 2010. (a továbbiakban: GRECO jelentés). para 91.

²⁴ GRECO jelentés, 91. bek.

²⁵ Uo. 92. bek.

II.4. Egy új tényállás születése

A 2011. évi CL. törvény 12. §-a új tényállásként iktatta be a „befolyás vásárlása” elnevezésű bűncselekményt az 1978. évi Btk. rendelkezései közé.²⁶ A 2012. január 1. napjától hatályos tényállás alapján az volt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki „olyan személynek, aki arra hivatkozik, hogy hivatalos személyt befolyásol, vagy reá tekintettel másnak jogtalan előnyt ad vagy ígér”²⁷

A módosító törvény javaslatának indokolása hivatkozik az ET egyezmény 12. cikkére,²⁸ a GRECO vonatkozó ajánlására,²⁹ illetve a Legfelsőbb Bíróság Büntető Kollégiumának 13. számú véleményére.³⁰ A módosító törvény javaslatához fűzött indokolás szerint „a gyakorlati szakemberek egy jelentős része osztja azt az álláspontot, miszerint az »aktív« befolyással üzérkedést nem kell önállóan szabályozni, mert az a vesztegetés »aktív« alakzatának minősül, de ezt egyértelműen semmilyen az ítélkezési gyakorlat orientációját célzó döntés nem mondja ki. A Javaslat az ET [...] Egyezmény[...]nek, illetve a GRECO ajánlásának megfelelően »befolyás vásárlása« alcímmel megteremti az aktív befolyással üzérkedés egyértelmű büntetethezességét.”³¹

Az ítélkezési gyakorlat orientációját célzó döntés valóban nem mondta ki, hogy a nemzetközi egyezményben szereplő aktív befolyással üzérkedés a vesztegetés aktív alakzatának minősül. Azonban a BKv 13. számú véleményből részben ennek ellenkezője, azaz az következett, hogy a nemzetközi egyezményben szereplő aktív befolyással üzérkedés csak bizonyos feltételekkel minősül aktív vesztegetésnek,³² más esetekben viszont nem. Ezt – amint láthattuk – a Greco ajánlása is megállapította,³³ ezen utóbbi összefüggés bemutatásáról azonban a javaslat indokolása úgy tűnik megfeledezett.

II.5. Kapcsolat a befolyással üzérkedéssel

A hivatali befolyás vásárlójának felelőssége független volt attól, hogy az előny címzettje hivatali befolyással üzérkedést valósít-e meg. Az új tényállás alapján az is büntetendő volt, aki az előnyt olyan személynek adja vagy ígéri, aki pusztán (pl. előny kérése nélkül) arra hivatkozik, hogy hivatalos személyt befolyásol. Ez az utóbbi személy ugyanis csak akkor vált hivatali befolyással üzérkedővé, ha a befolyására hivatkozva az ígért előnyt elfogadta.³⁴ Az aktív és passzív korrupciós bűncselekmény megvalósulása tehát ebben a vonatkozásban is³⁵ független volt egymástól.

²⁶ 1978. évi Btk. 256/A. §.

²⁷ 1978. évi Btk. 256. § (1) bek. Részemről a javaslat kissé nehézkes szövegezését olyanképpen javasoltam egyszerűsíteni, hogy a bűncselekményt az követte volna el, aki „hivatalos személy befolyásolására hivatkozó személynek vagy reá tekintettel másnak jogtalan előnyt ad (ígér)”. Vö. Hollán Miklós: A befolyás vásárlásának büntetni rendeléséről a Btk. legújabb módosításának tervezete kapcsán. Jogi Iránytű, 2011/3. szám (2011. október 7.), 1-2. o. http://www.mta-ius.hu/jogi_iranytu/5_hollan_miklos.pdf.

²⁸ Vö. II.1. cím.

²⁹ Vö. II.3. cím.

³⁰ Vö. I. cím.

³¹ A 2011. évi CL. törvény javaslatának indokolása.

³² Vö. I. cím.

³³ Vö. II.3. cím.

³⁴ Az 1978. évi Btk. még csak az előny kérését vagy elfogadását rendelte befolyással üzérkedésként büntetni.

³⁵ Az aktív és passzív oldal viszonyára lásd Hollán Miklós: *Korrupciós bűncselekmények az új büntetőkódexben*. HVG-ORAC, Budapest, 2014. 30., illetve 79. o.

II.6. Az új büntető kódex

A 2012. évi C. törvényben (Btk.) változott az aktív hivatali vesztegetés tényállása, annak alapján az büntetendő, aki „hivatalos személyt a működésével kapcsolatban neki vagy rá tekintettel másnak adott vagy ígért előnnyel befolyásolni törekszik”.³⁶ Az aktív vesztegetés az új szabályozás szerint tehát célzatos bűncselekmény,³⁷ hiszen csak arra lehet törekedni, amit valaki célul tűz ki, aminek bekövetkezését kívánja. Ezt az értelmezést erősíti a Btk. javaslat miniszteri indokolása is, amely szerint „ezzel a jogalkotó jelzi, hogy [...] az előny adásának célja a hivatalos személy befolyásolása”.³⁸ Ezen felül a Btk. ebben a tekintetben még annyi változást hozott, hogy a korábbi kódex régiesebb szóhasználatát („reá tekintettel”)³⁹ modernizálta.

A Btk. alapján befolyás vásárlásáért az büntetendő, aki az előnyt „olyan személynek” adja vagy ígéri, „aki arra hivatkozik, hogy hivatalos személyt befolyásol”, vagy „olyan személyre tekintettel” adja vagy ígéri, „aki arra hivatkozik, hogy hivatalos személyt befolyásol”.⁴⁰ Az új kódex ebben a vonatkozásban tehát csak szövegezési pontosítást hajtott végre, azonban a büntetni rendeltség körét változatlanul hagyta. A Btk. javaslat indokolása az előbbire nem utal, hanem az utóbbi megállapítása mellett szükségtelenül nagy terjedelemben szövegszerűen megismétli a 2011. évi CL. törvény javaslatának indokolását.⁴¹

III. A 2/2013. (VII. 8.) BK vélemény

A Kúria Büntető Kollégiuma a 2013. június hó 26. és július 8. napján tartott ülésén állást foglalt arról, hogy az addig kibocsátott, büntetőjogi tárgyú kollégiumi véleményeket a Btk. „hatályba lépésre figyelemmel felülvizsgálja, és a továbbra is fenntartott kollégiumi véleményeket a jogszabályi változásoknak és a bírói gyakorlat alakulásának megfelelő módosításokkal közlésezi”. Ennek során megállapította, hogy „nem tartja fenn a [...] 13. [...] számú büntető kollégiumi véleményt”.⁴²

Ennek során azonban a büntető kollégium nem adott bővebb indokolást arra, hogy erre ezen *quasi* „hatályvesztés” megállapításra miért került sor. Ez csak azért említésre méltó, mert a korábbiakban a legfelsőbb bírói fórum kifejezetten állást foglalt az irányítási eszközök (a büntető kollégiumi állásfoglalások) hatályon kívül helyezésének okáról. Így pl. a BK 168. számú állásfoglalás úgy fogalmazott, hogy a „jogszabályi változásokra tekintettel [...] hatályon kívül helyezi a BK 69. és a BK 83. számú állásfoglalásait”.⁴³ Ezzel szemben pl. BK 166. számú állásfoglalás szerint a „BK 121. számú állásfoglalás hatályát veszti, de az állásfoglalás I. és II. pontjainak indokolásában kifejtettek az ítélkezési gyakorlatban hatályosulnak, ezért külön indokolást nem igényelnek, tartalmukat azonban a Legfelsőbb Bíróság a jövőben is iránymutatónak tekinti”.⁴⁴

Ráadásul a Bkv 13. számú vélemény hatályvesztésének oka tekintetében többféle értelmezés is felmerülhet, amelyek közül azonban nem is lehet igazán megnyugtatóan választani.

³⁶ Btk. 293. §.

³⁷ Sinku Pál: A korrupciós bűncselekmények. In: Busch Béla (szerkesztő-lektor) : *Büntetőjog II.* Különös rész. HVG-ORAC, Budapest, 2012. 435. o.

³⁸ A Btk. javaslatának 293. §-ához fűzött indokolás.

³⁹ 1978. évi Btk. 253. §.

⁴⁰ Btk. 298. §.

⁴¹ Btk. javaslatának 298. §-ához fűzött indokolás.

⁴² 2/2013. (VII. 8.) BK vélemény – a büntetőjogi tárgyú büntető kollégiumi vélemények felülvizsgálatáról (2013. július 8.).

⁴³ BK. 168. számú állásfoglalás I. pont (hk.).

⁴⁴ BK. 166. számú állásfoglalás III. pont (hk.).

Egyrészt a Btk. „hatályba lépésre figyelemmel felülvizsgálja” megállapításból könnyen olyan következtetés vonható le, hogy a büntető kollégiumi vélemény az új kódex hatálybalépése folytán (és akkor attól kezdve) nem irányadó. Ezzel szemben azonban rögtön felvethető, hogy a vélemény csak a felülvizsgálat, nem pedig a fenntartás szükségtelensége kapcsán utal az új büntető kódex hatályba lépésére. Márpedig az új jogszabály hatálybalépésével összefüggésben elvégzett átfogó felülvizsgálatot követően a büntető kollégium olyan vélemények fenn nem tartásáról is határozhatott, amelyeknél a jogszabályváltozás csak korábban vagy egyáltalában nem történt.

Erre figyelemmel nem zárható ki azon értelmezés sem, hogy a BKv 13. számú vélemény az ítélkezési gyakorlatban meggyökeresedett, így annak fenntartása szükségtelen, de annak tartalmát a Kúria a jövőben is iránymutatónak tekinti. Ezzel szemben azonban felvethető, hogy akkor a büntető kollégium a véleményt – más aktusokhoz hasonlóan – inkább új szövegezéssel tette volna közzé. A megváltozott joghelyzetnek megfelelően ugyanis abban már nemcsak a hivatali vesztegetés megvalósulására kellett volna kitérni, hanem annak a befolyás vásárlásától való elhatárolására is.

IV. A Btk. módosítása 2015-ben

Az egyes büntetőjogi tárgyú törvények módosításáról szóló 2015. évi LXXVI. törvény számos vonatkozásban megváltoztatta a Btk. korrupciós bűncselekményekre vonatkozó szabályozását, aminek a tanulmányom által vizsgált kérdés tekintetében is relevanciája van. Egyrészt a 28. §-ával a befolyás vásárlására is kiterjesztette azon korábban a vesztegetésre vonatkozó rendelkezések hatókörét, amely alapján a büntetés korlátlanul enyhíthető (különös méltánylást érdemlő esetben mellőzhető), ha az elkövető a bűncselekményt a hatóságnak, mielőtt annak tudomására jutott volna, bejelenti, az elkövetés körülményeit feltárja.⁴⁵ Másrészt 29. §-a alapján a feljelentés hivatalos személy általi elmulasztása nemcsak a vesztegetés, hanem az összes korrupciós bűncselekmény, így a befolyás vásárlása vonatkozásában is büntetendővé vált.⁴⁶

V. A hatályos szabályozás értelmezései

V.1. Szemelvények a bírói gyakorlatból

A BKv 13. számú vélemény „továbbélésével”, illetve a befolyás vásárlásának a hivatali vesztegetéstől való elhatárolásával kapcsolatban ellentétes döntések láttak napvilágot a joggyakorlatban.

V.1.1. Változatlan joghelyzet

Az egyik ügyben megállapított tényállás szerint a „IV. rendű vádlott 2009. december 15-én [...] egy-egy pályázatot nyújtott be [...] támogatást igényelve, egy takarmánykeverő üzem létesítéséhez, illetve öntöző berendezés beszerzéséhez”. A „IV. rendű vádlott [...] I. rendű vádlott [...] lakására utazott, aki minisztériumi kapcsolataira hivatkozva a kedvező döntés eléréséhez segítségéről biztosította. Utalt arra is, hogy ez a segítség előre fizetendő 1-2 millió forintba fog kerülni. A IV. rendű vádlott közölte I. rendű vádlottal, hogy ennyi pénzt nem szán erre a segítségre, de 500.000.- Ft-ot »bevállal«. I. rendű vádlott közölte, hogy meg

⁴⁵ Btk. 298. § (4) bek.

⁴⁶ Btk. 300. §.

fogja kérdezni azt a személyt, akihez el kell juttatni a pénzt, hogy azt elfogadja-e”. A találkozást követően [...] I. rendű vádlott telefonon felhívta [...] II. rendű vádlottat, aki „ismerősei és barátai előtt [...] 2008. nyaratól valótlanul azt a látszatot keltette, hogy széleskörű – köztük politikai – kapcsolatokkal rendelkezik, így szinte bármit el tud intézni”. A II. r. vádlott „azt javasolta, hogy I. rendű vádlott kérje el [...] IV. rendű vádlottól az 500.000.- Ft-ot előre, arra hivatkozva, hogy azt a döntéshozó számára kell átadnia, a pályázat sikeres elbírálása érdekében”. Az I. rendű vádlott később felhívta IV. rendű vádlottat és közölte vele az ajánlatot. [...] IV. rendű vádlott az I. rendű vádlottal történő személyes találkozását követő napokban [...] átadott [...] I. rendű vádlott részére 500.000.- Ft-ot a fenti megbeszélésnek megfelelően. E pénzből 400.000.- Ft-ot [...] I. rendű vádlott [...] II. rendű vádlott Erste Banknál vezetett bankszámlájára átutalt. A II. rendű vádlott a pénzt senkinek sem továbbította, a pályázatok elbírálására jogosult személyeket nem vesztegette meg. 2010. év végén [...] IV. rendű vádlott mindkét pályázatát elutasították”.⁴⁷

A Szolnoki Törvényszék a IV. rendű vádlottat az elbíráláskor hatályos törvény alkalmazásával bűnösnek mondta ki a Btk. 293. § (1) bekezdésébe ütköző, és a (2) bekezdés III. fordulata szerint minősülő és büntetendő hivatali vesztegetés büntetében. Ennek indokolásaként utalt arra, hogy „a Kúria a 2/2013. (VII. 8.) BK. véleményével felülvizsgálta a büntetőjogi tárgyú büntető kollégiumi véleményeket, és ennek kapcsán nem tartotta fenn a BKv 13. számút”, de „az abban kifejtett vélemény azonban a jogalkalmazói gyakorlat részévé vált, és az irányadónak tekinthető. Eszerint ha az elkövető az előnyt azért adta, hogy a befolyással üzérkedő megvesztegesse az ügyében eljáró hivatalos személyt, abban az esetben nem ez a bűncselekmény, hanem a (Btk. 293. §-a szerinti) hivatali vesztegetés valósul meg, tekintet nélkül arra, hogy a befolyással üzérkedőnek ténylegesen szándékában áll-e a hivatalos személy megvesztegetése, vagy csupán valótlanul állítja ezt”.⁴⁸

A IV. rendű vádlott védője „indítványozta annak megfontolását, hogy IV. rendű vádlott cselekménye a Btk. szerinti 298. § (1) bekezdésének a) pontja szerinti befolyás vásárlása büntetnének minősülhet”. A Szolnoki Törvényszék szerint azonban a védő „jogi okfejtése [...] nem helytálló, mert ez esetben az aktív és a lehetséges passzív vesztegetők közé beékelődne egy harmadik személy, aki a maga részére szerzett előnyért cserébe[...] azt ígéri, hogy befolyásolja az ügyintézőt az ügyfél érdekében a döntéshozatalt megelőzően. A befolyásra hivatkozás – a megvesztegetés kivételével – valamilyen ráhatás kilátásba helyezését jelenti annak érdekében, hogy az ügydöntő személy ne kizárólag a jogi előírásoknak megfelelően járjon el. Az irányadó tényállásban azonban vesztegetés az elkövetési magatartás, annak aktív oldalán IV. rendű vádlott áll”.⁴⁹

A védő érvelésének értékelésénél azt is figyelembe kell venni, hogy a befolyás vásárlását az 1978. évi Btk. is csak 2012. január 1. napjától rendeli büntetni.⁵⁰ Ennek alapján egy 2009-2010-ben elkövetett cselekmény az elbíráláskori törvény alkalmazásával csak akkor minősülhetne befolyás vásárlásának, ha az elkövetéskor más néven (azaz hivatali vesztegetésként) bűncselekménynek minősült. Ekkor képezhetne ugyanis a befolyás vásárlásának tényállása a Btk. 2. § (2) bekezdése szerinti enyhébb büntetőtörvényt. Ezen értelmezés alapján tehát lényegében a befolyás vásárlása – speciális tényállásként – rátelepedett azon cselekmények körére, amelyek korábban hivatali vesztegetésnek minősülnek. Ha viszont a befolyás vásárlásának minősülő magatartások az elkövetéskor nem képeztek bűncselekményt, akkor ezen az elbíráláskori törvény alkalmazása sem változtathat. A törvényesség elvét meghatározó (újonnan beiktatott) alapelvi szintű rendelkezés alapján ugyanis „az elkövető büntetőjogi felelősségét csak olyan cselekmény miatt lehet

⁴⁷ Szolnoki Törvényszék 6.B.485/2013/24.

⁴⁸ Szolnoki Törvényszék 6.B.485/2013/24.

⁴⁹ Szolnoki Törvényszék 6.B.485/2013/24.

⁵⁰ Vö. II.4. cím.

megállapítani, amelyet [...] törvény az elkövetés idején büntetni rendelt”.⁵¹ Ez alól a szabály alól csak a nemzetközi jog általánosan elismert szabályai alapján büntetendő cselekmények képeznek kivételt, más esetkör nem. Ez logikai értelmezés (*argumentum a contrario*) alapján abból is következik, hogy a kódex az elkövetéskor törvényben való szabályozás követelménye alól nem a bűncselekménynek minősülés, hanem csak a büntetések vagy intézkedések vonatkozásában tesz kivételt. Az elbíráláskori enyhébb törvény alapján ugyanis olyan büntetést is ki lehet szabni (vagy olyan intézkedést is lehet alkalmazni), amelyről a törvény az elkövetés idején nem rendelkezett.⁵²

Ehhez hasonló egy másik ügy, amelyben az „I.r. vádlott a büntetés-végrehajtási intézetben 2012. május 16. napját, szabadulásukat megelőzően [...] személyesen felajánlotta a II.r. vádlott részére, hogy a Kaposvári Városi Bíróságon” folyamatban lévő „büntetőügyben el tudja intézni, hogy” ő és egy társa, „enyhébb ítéletet” kapjon. Az „I. r. vádlott azt állította a II. r. vádlottnak, hogy a felesége, aki egy bankban dolgozik, jó viszonyban áll egy ...i »főbíróval«, aki - nyugdíjba készül, sokat iszik és kurvázik, ezért van szüksége a pénzre fejenként 300.000,- Ft előlegért elmondja, hogy mire hivatkozzanak a másodfokú eljárásban, majd ő kijelöli az eljáró három bírót, így az elsőfokú ítéletnél enyhébb büntetés lesz kiszabva, amiért az ítélet után a »főbíró« részére fejenként további 2.000.000,- Ft-ot kell fizetni”. A Kaposvári Törvényszék azt is megállapította, hogy az I.r. vádlott az eljáró bírókat csupán büntetőeljárások alapján ismerte, velük azokon kívül semmilyen kapcsolata nem volt, a velük való kapcsolatra hivatkozás teljesen megalapozatlan volt.⁵³

A Kaposvári Törvényszék az 1978. évi Btk. 253.§ (2) bekezdése alapján vesztegetés büntetében mondta ki bűnösnek a II. r. vádlottat, aki „2012. május 16. napján, majd 2012. július 16. napjáig folyamatosan ígéretet tett az I.r. vádlottnak, hogy a bíró részére hivatali kötelességének megszegésének céljából fizetendő készpénzt előteremti, és azt az I.r. vádlott révén részére átadja”. A Kaposvári Törvényszék a fenti cselekmény tekintetében alkalmazott minősítést – a BKv 13-ra való kifejezett hivatkozás nélkül – azzal indokolta, hogy „a II.r. vádlott ígéretet tett arra, hogy a hivatalos személy részére hivatali kötelességének megszegése céljából fizetendő készpénzt előteremti és azt az I.r. vádlotton keresztül átadja.” A Törvényszék utalt arra is, hogy „a vádlottak által elkövetett bűncselekmények különös részi törvényi tényállása a hatályos és a korábbi Büntető törvénykönyvben tartalmát tekintve azonos, a büntetési tételkeret is megegyezik”.⁵⁴

V.1.2. Új joghelyzet 2012. január 1. napjától

Az utóbbi ügyben a Pécsi Ítéltábla az elsőfokú ítélet tényállását nem érintve⁵⁵ – a „II. r. vádlott” a fentiekben hivatkozott cselekményét „az 1978. évi IV. törvény 12. § (2) bekezdése értelmében folytatólagosan elkövetett, az 1978. évi IV. törvény 256/A. § (1) bekezdésében meghatározott befolyás vásárlása büntettének minősítette”.⁵⁶

A Pécsi Ítéltábla szerint „noha az ezzel kapcsolatos jogi érvek előadásával az elsőfokú bíróság adós maradt”, de az általa tévesnek tartott elsőfokú döntésben „minden biztonnyal szerepet játszott a Legfelsőbb Bíróság 13/2007. BK véleménye is”.

A Pécsi Ítéltábla szerint azonban „a szóban forgó kollégiumi vélemény közzététele óta [...] a jogszabályi környezetben jelentős változások következtek be”. Így a „2012. évi

⁵¹ Btk. 1. § (1) bek.

⁵² Btk. 1. § (2) bek.

⁵³ Kaposvári Törvényszék – B.178/2013/26.

⁵⁴ Kaposvári Törvényszék – B.178/2013/26.

⁵⁵ Az ügyben másodfokon „irányadó tényállás szerint a II. r. vádlott többször megígérte a befolyással üzerkedő I. r. vádlottnak, hogy a folyamatban lévő büntetőügyének kedvezőbb megítélése céljából, a másodfokon eljáró tanács tagjainak a megvesztegetésére szánt pénzt előteremti és átadja” Pécsi Ítéltábla Bf.I.446/2013/18. szám

⁵⁶ Pécsi Ítéltábla Bf.I.446/2013/18.

január hó 1. napjától az 1978. évi IV. törvény közélet tisztasága elleni bűncselekmények körébe új törvényi tényállás került, befolyás vásárlása címmel. Márpedig ez a vizsgált hivatali vesztegetés büntetvéhez képest speciális, éppen azzal, hogy a tulajdonképpeni »aktív vesztegető« az előnyt olyan személynek (közvetlenül neki, vagy reá tekintettel másnak) adja, illetve ígéri, aki csupán állítja, hogy hivatalos személyt befolyásol. E törvényi tényállás specialitását az adja, hogy – szemben a hivatali vesztegetéssel – valójában nincs »passzív vesztegető«, olyan személy, aki az előny, illetőleg az előny ígéréteinek elfogadása ellenében a hivatali kötelességét megszegné, hatáskörét túllépne, vagy a hivatali helyzetével egyébként visszaélne”.⁵⁷

A Pécsi Ítéltábla szerint tehát a BKv 13. számú vélemény lényegében már a Btk. hatályba lépését megelőzően 2012. január 12. napjával is elvesztette magyarázó erejét. Így ehhez képest az ítéltábla csak *per tangentem* utalt arra, hogy „időközben, 2013. évi július hó 8. napjától kezdődően a 13. [számú büntető kollégiumi] vélemény is hatályon kívül helyezésre került, az abban foglaltakat a Kúria már nem tartotta fenn”.⁵⁸

V.2. A jogirodalomban

A hivatali vesztegetés és a befolyással üzérkedés elhatárolása, illetve a BKv 13. számú vélemény érdemi továbbélése tekintetében a jogirodalomban is különböző álláspontok láttak napvilágot.

MEZŐLAKI a BKv 13. számú véleményt a Btk. alkalmazásánál is irányadónak tartja,⁵⁹ bár a 2013. júliusi előszóval kiadott kommentárban feltehetőleg még nem lehetett figyelemmel a 2/2013. (VII. 8.) BK véleményre.⁶⁰ A két bűncselekmény viszonyát a Szolnoki Törvényszékhez hasonlóan elhatárolási kérdésként kezeli („nem ez a bűncselekmény valósul meg”), összhangban azzal, hogy a megvesztegetést a tényállásszerű befolyás létrejöttét kizáró fogalomként definiálja.⁶¹ Ehhez hasonló MÉSZÁR álláspontja, aki szerint „a befolyás vásárlása akkor állapítható meg, ha az ügyfél az előnyt „nem a hivatalos személynek, hanem harmadik személynek címzi a [...] azért, hogy a hivatalos személyt befolyásolja”.⁶²

SINKU és GÁL a BKv 13. számú vélemény továbbélése kapcsán nem nyilvánít véleményt, az elhatárolási kérdések közül pedig csak azt emeli ki, hogy „ha az elkövető azért adja vagy ígéri az előnyt, hogy a hivatalos személy a »befolyásolás« során hivatali kötelességét megszegje, hatáskörét túllépje, vagy hivatali helyzetével visszaéljen, [...] a [Btk.] 293. § (2) bekezdése állapítható meg”.⁶³ Ez az álláspont nem ad kifejezett választ azon – ugyan nem túl gyakran előforduló – eset megítélésére, amikor a befolyást vásárló személynél nem áll fenn a hivatalos személy kötelességszegésének előidézésére irányuló célzat. A kommentárok (tankönyvek) megfogalmazásából azonban olyan következtetés is levonható, hogy ezen utóbbi esetben a cselekmény befolyás vásárlásaként minősül. Így a Btk. 298. § (1) bekezdése szerint [nem pedig a Btk. 293. § (1) bekezdése szerint] felel, aki azért adja vagy ígéri az előnyt, hogy az abból részesedő hivatalos személy a kötelességét teljesítse.

⁵⁷ Pécsi Ítéltábla Bf.I.446/2013/18.

⁵⁸ Pécsi Ítéltábla Bf.I.446/2013/18.

⁵⁹ Mezőlaki Erik: A korrupciós bűncselekmények. In: Karsai Krisztina (szerk.): Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz, Complex, Budapest, 2013. 620. o.

⁶⁰ Vö. III. cím.

⁶¹ Mezőlaki 2013: 619. o., illetve 620. o.

⁶² Mészár Róza: A korrupciós bűncselekmények. In: Kónya István (szerk.): Magyar Büntetőjog. Kommentár a gyakorlat számára, 3. kiadás. HVG-ORAC, Budapest, 2013. 1144. o.

⁶³ Sinku 2012: 442. o., Gál István László: „XXVII. fejezet – A korrupciós bűncselekmények” In: Tóth Mihály – Nagy Zoltán (szerk.): Magyar Büntetőjog Különös rész, Osiris, Budapest, 2014. 305. o.; Gál István László: „XXVII. fejezet – Korrupciós bűncselekmények” In: Polt Péter (főszerkesztő): Új Btk. kommentár, V. kötet. Nemzeti Közszerkesztési és Tankönyvkiadó, 2013. 205. o.

V.3. A vitás kérdések összegzése

A hivatali vesztegetés és a befolyás vásárlásának elhatárolása kapcsán a következő (egymástól természetesen nem független) kérdések merülnek fel:

Megvalósítja-e

- I. az aktív hivatali vesztegetést, aki egy létező hivatalos személy megvesztegetésére másnak előnyt ad (ígér)?
- II. a befolyás vásárlását, aki egy létező hivatalos személy megvesztegetésére másnak előnyt ad (ígér)?
- III. az aktív hivatali vesztegetés tényállását, aki az előnyt egy nem létező, de állított hivatalos személy megvesztegetésére adja (ígéri)?
- IV. a befolyás vásárlásának tényállását, aki az előnyt egy nem létező, de állított hivatalos személy befolyásolásáért adja?

Ha kétféle bűncselekmény is megvalósul (I-IV. pont), akkor látszólagos halmazatban

- V. a hivatali vesztegetés alapesete előtérbe lép-e a befolyás vásárlásának alapesetéhez képest?
- VI. a hivatali vesztegetés minősített esete előtérbe lép-e a befolyás vásárlásának alapesetéhez képest?

Lényeges-e az elbírálásnál, hogy

- VII. az előnyt elfogadó befolyással üzérkedő részesítette-e az előnyből a hivatalos személyt?
- VIII. az előnyt kérő (elfogadó) befolyással üzérkedő akarta-e részesíteni az előnyből a hivatalos személyt?

A Kúria Bkv 13. számú véleménye: irányadó-e

- IX. azon cselekmények elbírálásánál, amiket a befolyás vásárlásának büntetni rendelését (azaz 2012. évi január 1. napját) követően valósítottak meg?
- X. a Btk. rendelkezéseinek értelmezésénél?
- XI. tartalmában azt követően, hogy a Kúria azt formálisan nem tartotta fenn?

VI. Saját álláspontom

A hivatali vesztegetés és a befolyás vásárlásának elhatárolásával kapcsolatos álláspontom a következőképpen összegezhető:

- ad I. Megvalósítja a hivatali vesztegetés tényállását, aki az előnyt másnak (legalább részben) egy létező hivatalos személy megvesztegetésére adja. Az előny hivatalos személyre tekintettel adása egy atipikus szubjektív tényállási elem,⁶⁴ amely az aktív vesztegető a bűncselekmény megvalósulásához szükséges feltételezését írja körül. Ennek alapján a bűncselekmény megvalósulásához az aktív vesztegetőnek olyan személynek kell tartania az előny címzettjét, akinek az előnyben részesítése a hivatalos személy számára egyenértékű azzal, mintha az előnyt (közvetlenül) neki juttatnák.
- ad II. Befolyás vásárlását valósítja meg, aki az előnyt olyan személynek adja vagy ígéri, aki arra hivatkozik, hogy abból (annak egy részéből) egy létező hivatalos személyt megveszteget. A hivatalos személy hivatkozott befolyásolásának fogalma ugyanis kiterjed azokra az esetekre is, amikor ennek eszközeként az előnynek (annak egy részének) a továbbadását jelölik meg. Ezt a fogalomképzést indokolja a megfelelő

⁶⁴ Vannak olyan általános részi tankönyvek, amelyek utalnak arra, hogy a különös részben a célzaton és a motívumon kívül is lehetnek szubjektív tényállási elemek. Schultheisz Emil: A bűncselekmény tana. Tudományegyetemi Nyomda, Debrecen, 1948. 22. o.

passzív oldali korrupciós bűncselekmény, a befolyással üzérkedés szabályozása is. Annál ugyanis a befolyásolás fogalma magában foglalja a hivatalos személy megvesztegetésének állítását (látszatának keltését) is. Az utóbbi körülmények ugyanis minősített esetet képeznek,⁶⁵ márpedig ez az alapesethez képest fogalmailag egy speciális tényállás.⁶⁶

ad III. Megvalósítja a hivatali vesztegetést, aki az előnyt másnak olyan hivatalos személy megvesztegetésére adja, aki valójában nem létezik. Ha ugyanis a „rá tekintettel” adás vagy ígéret szubjektív tényállási elem (vö. ad I. pont), akkor annak megvalósulása nem feltételezi, hogy az elkövető tudata annak vonatkozásában híven tükrözze a valóságot. Hasonlóan egyébként ahhoz, ahogy közömbös – legalábbis a büntetőjogi felelősség tekintetében – a motívum és a célzat ténybeli való alapján való tévedés is.⁶⁷

ad IV. Megvalósítja a befolyás vásárlásának tényállását (is), aki az előnyt olyan személynek adja vagy ígéri, aki arra hivatkozik, hogy abból (annak egy részéből) egy valójában nem létező hivatalos személyt veszteget meg. Ezt indokolja a rendszertani értelmezés körében az, hogy a befolyással üzérkedés sem csak akkor valósul meg, ha a befolyás valódi, hanem akkor is, ha azt az elkövető csak színleli.⁶⁸ Ezen belül álláspontom szerint nincs különbség azon esetek között, amikor az ügyfél az állított befolyás tekintetében vagy a hivatalos személy létezése tekintetében van tévedésben. A korrupciós bűncselekmény jogi tárgya, nevezetesen a hivatalos személyek elfogulatlan működésébe vetett bizalom ugyanis mindkét esetben sérelmet szenved.

ad V. A befolyás vásárlása a hivatali vesztegetéshez képest nem speciális tényállás, mivel az előbbi tényállás olyan eseteket is átfog, amelyek 2012. január 1. napja előtt egyáltalán nem minősültek bűncselekménynek.⁶⁹ A hivatali vesztegetés sem speciális tényállás a befolyás vásárlásához képest, hiszen az előbbi bűncselekmény akkor is megvalósul, ha az előnyt közvetlenül a valóságos hivatalos személynek adják vagy ígérik.⁷⁰

A két bűncselekmény tényállása átfedésben van abban a tipikus esetben, amikor az előnyt olyan személynek adják vagy ígérik, aki arra hivatkozik, hogy annak egy részét saját magának megtartja, a másik részét a hivatalos személynek továbbítja. Ilyenkor a hivatali vesztegetés alapesete látszólagos alaki halmazatban előtérbe lép a befolyás vásárlásának alapesetéhez képest. A kötelesség teljesítésébe vetett bizalom sérelmét ugyanis a hivatalos személynek juttatott előny már megalapozza. Ahhoz képest a jogtárgy-sértés súlyát már nem fokozza, ha az ügyfél emellett egyidejűleg azt is tudja, hogy ezért a befolyással üzérkedő is előnyben részesül.

Ezt igazolja a rendszertani értelmezés körében az, hogy a befolyás vásárlása a hivatali vesztegetéshez képest – a kódexben való elhelyezéséből eredően is – kiegészítő jellegű tényállás. Ugyanezt támasztja alá a megfelelő passzív oldali korrupciós bűncselekmények viszonya is, hiszen a hivatalos személy által elkövetett vesztegetéshez képest látszólagos alaki halmazatban háttérbe szorul a

⁶⁵ 1978. évi Btk. 256. § (1) bek. (2) bek. a) pont, illetve Btk. 298 (1) bek. (2) bek. a) pont.

⁶⁶ Hollán Miklós: „Egység és halmazat” In: *Büntetőjog I. Általános rész.* Alapismeretek a közigazgatási szakemberképzés számára. Dialog-Campus, Budapest-Pécs, 2013. 229. o., Ambrus 2014: 240-241. o.

⁶⁷ Viski László: Szándékosság és társadalomra veszélyesség, KJK, Budapest, 1959, 117-118. o., Hollán 2013: 137. o.

⁶⁸ Vida 1999: 402-403. o.; Bócz 2000: 122. o.; Sinku 2005: 319. o.

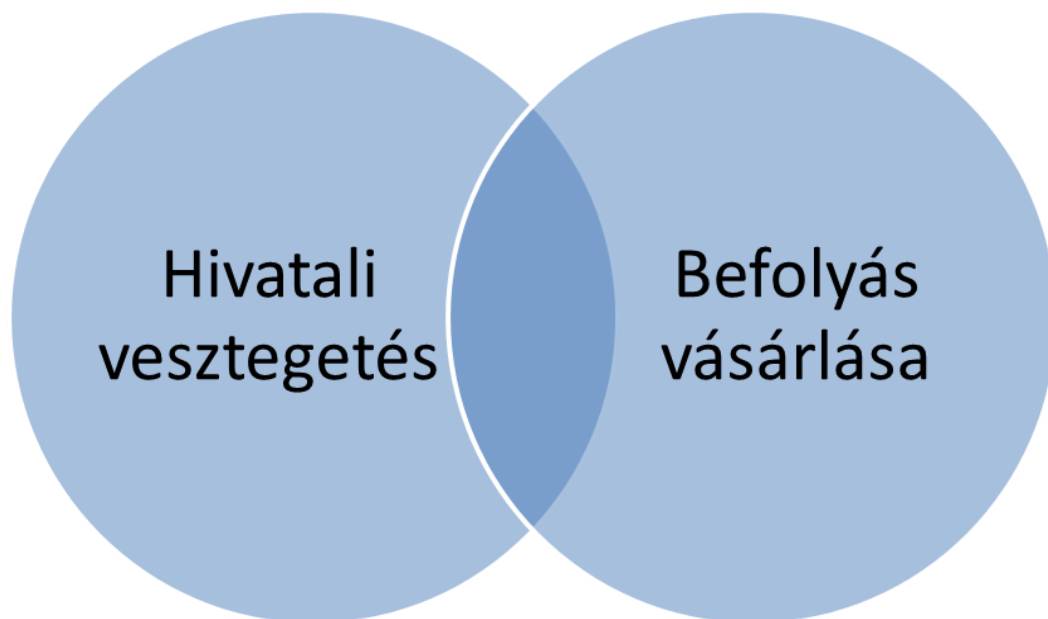
⁶⁹ Vö. I., illetve II.4. cím.

⁷⁰ A specialitás téves megállapítását kritizálja a befolyással üzérkedés és a csalás tekintetében pl. Tóth 2006: 201-202. o.

hivatali befolyással üzérkedés.⁷¹ A történeti értelmezés körében pedig ennek indoklására azt a körülményt kell figyelembe venni, hogy a befolyás vásárlásának büntetni rendelése a korábbi joghoz képest – legalábbis az általam elfogadott értelmezés szerint – a felelősség kiterjesztését jelenti.⁷²

Az sem járna egyébként hatályos jogunkban gyakorlatilag eltérő eredménnyel, ha a látszólagos halmazatot az ellenkező irányban oldanánk fel, hiszen a két bűncselekmény anyagi jogi megítélése alapesetben azonos.⁷³ Az 1978. évi Btk., illetve a Btk. eredeti változatának alkalmazása esetén viszont a befolyás vásárlásának előtérbe helyezése nem fogadható el (annak azok azonos büntetési tétele ellenére sem). Befolyás vásárlása esetén ugyanis nem volt lehetőség a büntetés korlátlan enyhítésére, illetve a feljelentés elmulasztására vonatkozó rendelkezések alkalmazására. Márpedig a jogalkotónak a befolyás vásárlásának büntetni rendelésével nem lehetett célja ezekben a vonatkozásokban egy korábban hivatali vesztegetésnek minősülő cselekménynek érdemben eltérő megítélést biztosítani.

Összességben mindenképpen célszerűbb a látszólagos halmazatot a rendszertani értelmezés – és a Btk. különböző időállapotaira nézve egységes elvek – alapján feloldani. Aktív hivatali vesztegetésben kell tehát bűnösek kimondani, aki a jogtalan előnyt másnak (legalább részben) egy létező vagy nem létező hivatalos személy megvesztegetésére adja. Ezzel szemben befolyás vásárlása állapítható meg azon elkövető terhére, aki az előnyt létező vagy nem létező hivatalos személy befolyására hivatkozó olyan személynek adja, aki azonban nem állítja a hivatalos személy megvesztegetését (és nem kelti ennek látszatát).

- ad VI. Az előző pontban kifejtettek alapján a hivatali vesztegetés minősített esete látszólagos halmazatban előtérbe lép a befolyás vásárlásának alapesetéhez képest. Az új tényállás megalkotásával ugyanis a jogalkotó – függetlenül attól, hogy az a büntetőjogi felelősséget valójában kiterjeszti vagy az indokolás szerint csak az addigi joghelyzet egyértelműsíti⁷⁴ – biztosan nem kívánt az elkövetőknek a

⁷¹ Legfelsőbb Bíróság B. törv. III. 718/1983. sz. – BH 1984. 253.

⁷² Vö. I. cím, II.4. cím.

⁷³ Vö. IV. cím.

⁷⁴ Vö. II.4. cím.

korábbi joghoz képest kedvezőbb megítélést biztosítani (azaz minősített vesztegetéseket enyhébb büntetési tétel alá vonni). Egy ilyen értelmezés csak akkor lenne elfogadható, ha a befolyás vásárlása olyan speciális tényállás lenne, amelynél a beiktatás célja – kifejezetten vagy hallgatólagosan, de – az ilyen cselekmények enyhébb elbírálása lett volna, ami azonban a hatályos jog kialakulásának tükrében⁷⁵ semmivel nem támasztható alá.

- ad VII. A hivatali vesztegetés megvalósulása független attól, hogy a befolyással üzerkedő az előnyből részesítette-e a hivatalos személyt. A felelősséget ugyanis ebben a vonatkozásban nemcsak a befolyással üzerkedő és a hivatalos személy tényleges kapcsolata, hanem (ettől függetlenül) a rá tekintettel adás (ígéret) tényállási eleme keretében az előnyt adó (ígérő) személy elképzelése is megalapozhatja (vö. ad I.).
- ad VIII. A hivatali vesztegetés akkor is megvalósul, ha a befolyással üzerkedő az előnyből nem is akarta részesíteni a hivatalos személyt. A felelősséget ugyanis nem az előny kérőjénél vagy elfogadójánál, hanem az előny adó (ígérő) személynél fennálló szubjektív elem (a rá tekintettel adás vagy ígéret) alapozza meg (vö. ad I.).
- ad IX. A BKv 13. számú vélemény akkor is irányadó, amikor az 1978. évi Btk. már büntetni rendelte a befolyás vásárlását. A befolyás vásárlásának kriminalizációja ugyanis nem érinti az aktív hivatali vesztegetés megállapítását (vö. ad V-VI.).
- ad X. Az új büntetőkódex sem hozott olyan újdonságot, ami BKv 13. számú véleménnyel ellentétes gyakorlat kialakítását tette volna szükségessé. Az aktív hivatali vesztegetés hatóköre a befolyásolási célzat tényállási elemként való megjelenítésével szűkült,⁷⁶ de ez nem érinti azok felelősségét, akik a befolyással üzerkedőnek azért adnak előnyt, hogy azt a hivatalos személynek továbbítsa. Ezek ugyanis a hivatalos személyt működésével kapcsolatban nyilvánvalóan befolyásolni törekednek.
- ad XI. A BKv 13. számú vélemény tartalma azt követően is irányadó, hogy a Kúria a joggyakorlat egységét biztosító eszközt formálisan nem tartotta fenn. Az abban foglalt értelmezés ugyanis a hivatali vesztegetés tényállásából egyébként is levezethető (vö. ad I. pont).

VII. Javaslatok

VII.1. A jogalkalmazás számára

Ha a hivatali vesztegetés és a befolyás vásárlásának elhatárolása kapcsán az ítélkezési gyakorlat megosztottsága⁷⁷ elmélyül, illetve a Kúriára is beszüremlik, akkor a tanulmány tárgyát képező jogkérdésben jogegységi eljárás lefolytatása válik szükségessé.⁷⁸ Ezt megelőzően is szükség lehet arra, hogy – az esetleges félreértések elkerülése végett – a Kúria büntető kollégiuma véleményt bocsásson ki a kérdésben.⁷⁹ Ebben a lényegében meg kellene erősítenie a Bkv 13. számú véleményben a hivatali vesztegetés megvalósulásával kapcsolatosan korábban is rögzített tételeket, illetve újdonságként utalni arra, hogy milyen esetekben valósul meg (a Btk. 293. § szerinti minősülés hiányában) befolyás vásárlása. Ebben az új büntető kollégiumi véleményben arra is utalni lehetne, hogy az abban foglalt iránymutatás akkor is alkalmazható, ha a bíróság a cselekmény elbírálására – természetesen a

⁷⁵ Vö. II. cím.

⁷⁶ Vö. II.6. cím.

⁷⁷ Vö. V.1. cím.

⁷⁸ 2011. évi CLXI. törvény (Bsz.) 32. § (1) bek. a), illetve b) pont.

⁷⁹ Bsz. 27. § (1) bek.

2012. január 1. napját követő megvalósítás esetén – az 1978. évi Btk. rendelkezéseit alkalmazza.

VII.2. A jogalkotó számára

A tanulmányban elemzett kérdéssel kapcsolatos minősítési bizonytalanság alapvetően jogalkotási (törvény-előkészítési) hibára vezethető vissza.

A két bűncselekmény viszonyát ugyanis akkor kellett volna tisztázni, amikor a befolyás vásárlása megjelent a magyar büntetőjogban. Erre a legalkalmasabb terep a 2011. évi CL. törvény javaslatának indokolása lett volna. Egy indokolásnak természetesen nem elsődleges feladata a dogmatikai (köztük a halmazati) kérdések eldöntése, de az – különösen a törvény erről való hallgatása esetén – tartalmazhat ezzel kapcsolatos fejtegetéseket.⁸⁰ Különösen akkor van erre szükség, ha egy új tényállás jelenik meg a büntetőjog különös részének rendszerében. Ilyenkor ugyanis az indokolásban a jogalkotó nyilvánvalóan „megoszthatja” gondolatait a jogalkalmazókkal az új tényállás helyéről a különös rész rendszerében. Nyilvánvalón az indokolás vonatkozó része nem kötelezte volna a jogalkalmazókat, de mégiscsak orientálta volna őket a halmazati kérdések eldöntésében. Erre bizonyosan alkalmasabb lett volna, mint a 2011. évi CL. törvényé, amely szerint a nemzetközi elvárások alapján a javaslat egy olyan tényállás megalkotására irányul, aminek a benyújtó által is elfogadott jogértelmezés szerint lényegében nincs létjogosultsága.⁸¹

A hiba korrigálható lett volna a Btk. megalkotásakor. Ekkor azonban az új kódex javaslatának indokolását egyszerűen átmásolták a 2011. évi CL. törvényéből,⁸² holott a kódex indokolásától más esetekben nem idegen a kommentárszerű feldolgozás, illetve annak körében a halmazati kérdésekben adott iránymutatás.⁸³

Ma már „kárenyhítésként” legfeljebb csak arra van lehetőség, hogy a jogalkotó a két bűncselekmény viszonyát úgy tisztázza, hogy a befolyás vásárlásának tényállását a szubszidiaritására utaló klauzulával egészítse ki. Eszerint a befolyás vásárlása („a 293. § esetén kívül”) valósulna meg. Ennek a megoldásnak a hatályos jog hallgatásához képest annyi előnye van, hogy a szubszidiaritás – annak törvényi szabályozottsága miatt – jobban eligazíthat az egység-többség kérdésében való döntésnél.⁸⁴

---

⁸⁰ Az indokolásról átfogóan lásd Ferenczy Endre: A jogtudomány művelésének műfajai: az indoklás? *Jogtudományi Közöny*, 66. évf. (2011) 2. szám. 110-116. o.

⁸¹ Vö. II.4. cím.

⁸² Vö. II.6. cím.

⁸³ Ilyen pl. a Btk. 233. §-ához fűzött indokolás.

⁸⁴ Ambrus 2014: 221-222. o.